

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoordmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opgave 1 Agressie in het openbaar vervoer

Maximumscore 2

1 Voor de directie

Voorbeelden van goede antwoorden zijn, het tegengaan van (één van de volgende):

- verlies van inkomsten doordat mensen niet meer willen reizen met de trein
- aantasting goede imago van het bedrijf
- directe schade door vernielingen/inkomstenderving door zwartrijden en dergelijke
- ziekteverzuim onder het personeel
- problemen met aantrekken van nieuw personeel
- Het risico dat het bedrijf geen geldelijke steun van de minister krijgt, omdat er geen goede maatregelen zijn getroffen.
- het risico dat mensen uitzien naar een andere baan

1

Voor het personeel

Voorbeelden van goede antwoorden zijn, het tegengaan van (één van de volgende):

- gevoelens van angst en onveiligheid op het werk/slechte werksfeer
- verlies aan vertrouwen in de organisatie van de NS
- ziekte onder het personeel

1

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
2 ☐ De rationale-keuzetheorie. Volgens deze theorie is criminaliteit het gevolg van een afweging van kosten en baten. Bij grotere controlemogelijkheden zal de pakkans toenemen en dus bij de afweging minder snel resulteren in het begaan van een delict.	
Gedeeltelijk goed Volgens de sociale-controletheorie wordt crimineel gedrag verhinderd door de gevolgen van formele en informele sociale controle. Meer controlerend personeel en cameratoezicht versterken de formele sociale controle. (Maar de maatregelen van de NS hebben geen effect op de informele sociale controle op afwijkend gedrag in het gezin, de buurt en op school.)	<u>2</u>
Maximumscore 3	
3 ☐ • graffiti: (politierechter van) arrondissementsrechtbank	<u>1</u>
• neersteken conducteur: (meervoudige kamer van) arrondissementsrechtbank	<u>1</u>
• zwartrijden: kantonrechter	<u>1</u>
Maximumscore 4	
4 ☐ Voorbeelden van goede antwoorden zijn (twee van de volgende):	
• De vraag is of in elk land dezelfde omschrijving van agressie wordt gehanteerd of agressie op dezelfde manier wordt beleefd. Bijvoorbeeld: wordt belediging in elk land op dezelfde manier als agressie opgevat of op dezelfde manier geïnterpreteerd?	
• De vraag is hoe de gegevens per land zijn verzameld. In Nederland is een laagdrempelige manier van rapporteren gebruikt, die heeft geleid tot een stijging van het aantal meldingen van agressie. In Nederland zijn de gegevens verzameld door de conducteurs (figuur 1). Hoe is dat in de andere landen gebeurd?	
• Van belang is het aantal reizigers per land, de achtergronden van de mensen die met de trein gaan, het doel van de reis van verschillende categorieën reizigers, de reisduur. Deze gegevens moet je in je onderzoek betrekken om gegevens met elkaar te kunnen vergelijken.	
• Is de meldingsbereidheid van het personeel van de spoorwegmaatschappijen in de verschillende landen wel vergelijkbaar (meer of minder emotionele drempels, zich meer of minder aangemoedigd weten door het beleid van de directie).	
per goed antwoord	<u>2</u>
Maximumscore 2	
5 ☐ één van de volgende:	
• Fouilleren (of opsporingshandeling) mag in beginsel alleen worden verricht indien er een concrete verdenking bestaat.	
• Alleen een verdachte mag gefouilleerd worden; iemand is een verdachte indien er een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit bestaat.	

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores	
Maximumscore 4		
6 ☐ de volgende benaderingswijzen met een goede analysevraag en verwijzing naar de tekst: <ul style="list-style-type: none">• de politiek-juridische benaderingswijze• de sociaal-economische benaderingswijze	<u>2</u> <u>2</u>	
Voorbeelden van goede analysevragen bij de politiek-juridische benaderingswijze en verwijzing naar de tekst (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none">– Wat is het beleid van de (lokale en landelijke) overheid om het agressieprobleem aan te pakken? Verwijzing naar de tekst:<ul style="list-style-type: none">• NS Reizigers wil samenwerken met de overheid, politie en justitie voor de bestrijding van de agressie en komt met een pakket voorstellen waarbij overheidssteun/-beleid nodig is (regels 39–60 in tekst 1).<ul style="list-style-type: none">– Wat is de rol van de overheid om het agressieprobleem aan te pakken? Verwijzing naar de tekst:<ul style="list-style-type: none">• De minister van Verkeer en Waterstaat wordt gevraagd om een financiële bijdrage aan de anti-agressiemaatregelen. De minister staat daar open voor (regels 57– 62 in tekst 1).<ul style="list-style-type: none">– Welke groeperingen zijn betrokken bij de aanpak van het agressieprobleem? / Welke mogelijkheden hebben betrokken groeperingen om het beleid te beïnvloeden? Verwijzing naar de tekst:<ul style="list-style-type: none">• Gemeente, politie en NS gaan nauw samenwerken (regels 52–54 in tekst 1).• Ook met consumentenorganisaties vindt geregeld overleg plaats ... (regels 55–56 in tekst 1).• NS Reizigers, vakbonden en de OR hebben de minister van Verkeer en Waterstaat gevraagd om een financiële bijdrage aan de anti-agressiemaatregelen. (regels 57–62 in tekst 1).		
Voorbeeld van een goede analysevraag bij de sociaal-economische benaderingswijze en verwijzing naar de tekst: <ul style="list-style-type: none">– Welke groeperingen zijn betrokken bij dit vraagstuk en wat zijn hun belangen? Verwijzing naar de tekst:<ul style="list-style-type: none">• Directie, vakbonden en de ondernemingsraad zijn tot overeenstemming gekomen om het agressieprobleem aan te pakken (regels 1–5 in tekst 1). / Ook is er regelmatig overleg tussen NS Reizigers en consumentenorganisaties over de beheersing van geweld (regels 55–58 in tekst 1).		
Maximumscore 2		
7 ☐ Rechtsregels maken duidelijk wat wel en niet mag. / Rechtsregels maken duidelijk waar iedereen zich aan moet houden (bij overtreding volgt sanctie).		
Maximumscore 3		
8 ☐ • maatschappelijke instituties als (drie van de volgende): gezin, school, vereniging, kerk, welzijnswerk, jeugdzorg	<u>1</u>	
• omdat deze „traditionele disciplinerende instituties in vergaande mate zijn ontvoegd” (regels 24–26 in tekst 2), vervullen zij minder dan voorheen hun socialiserende functie; dat wil zeggen: zij vervullen minder de functie van het overdragen van geldende normen en waarden (aan de volgende generaties) van de samenleving	<u>2</u>	
Maximumscore 3		
9 ☐ A De aanhangers van het abolitionisme willen een aanpak van criminaliteit/conflicten tussen burgers oplossen, buiten het strafrechtelijke optreden om	<u>1</u>	
B De afwijzing van het abolitionisme blijkt uit de zinnen: <ul style="list-style-type: none">• „De brutaalsten onder hen dachten zelfs dat we het zonder konden stellen.” (regels 20–22 in tekst 2)• „Het utopische ideaal van de jaren ’70 ... weg af te dwingen (...).” (regels 38–43 in tekst 2)	<u>1</u> <u>1</u>	

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
10 ☐ de functies van (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none">• vergelding• bescherming• genoegdoening• afschrikking	
per juiste functie	<u>1</u>
Maximumscore 4	
11 ☐ • VVD zal zich in het algemeen wat eerder bekennen tot een repressieve aanpak dan de PvdA	<u>1</u>
• PvdA stelt zich hierbij terughoudender op dan de VVD	<u>1</u>
Verklaringen	
Voor de VVD	
Voorbeelden van goede antwoorden zijn (één van de volgende):	<u>1</u>
• Liberalen gaan uit van het individu; als deze regels overtreedt, wordt hij daarvoor verantwoordelijk gesteld.	
• Liberalen zien meer in een rol van de overheid die rechtsregels handhaaft dan in een overheid die maatschappelijke structuren verandert.	
Voor de PvdA	
Voorbeeld van een goed antwoord is:	<u>1</u>
Meer kenmerkend voor de PvdA is de opvatting dat criminaliteit samenhangt met structurele ongelijkheden in de samenleving. / De PvdA gaat bij crimineel gedrag minder uit van de verantwoordelijkheid van het individu, maar ziet eerder maatschappelijke omstandigheden (achterstelling) als verklaring van crimineel gedrag. Deze partij zoekt de aanpak van criminaliteit eerder in de richting van het nemen van preventieve maatregelen.	
Opgave 2 Politieke vernieuwing	
Maximumscore 2	
12 ☐ De antwoorden moeten voldoen aan de volgende definitie van een hypothese, namelijk een uitspraak over de sociale werkelijkheid die getoetst kan worden of een veronderstelling over de werkelijkheid.	
Voorbeelden van goede antwoorden zijn (twee van de volgende):	
• Kiezers die weinig weten over politieke zaken, zullen weinig belangstelling voor de politiek tonen.	
• Kiezers die het moeilijk vinden de politiek te begrijpen, zullen niet zoveel belangstelling voor de politiek tonen.	
• Kiezers die vinden dat de overheid toch niet naar hen luistert, zullen weinig belangstelling voor de politiek tonen (minder dan kiezers die denken dat de overheid wel naar hen zal luisteren).	
• Mensen die tevreden zijn met hun leven en omstandigheden, zullen niet zoveel belangstelling voor de politiek tonen.	
per juist antwoord	<u>1</u>

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
13 ☐ • meer directe democratie door referenda	<u>1</u>
• Als de burgers zich direct kunnen uitspreken over belangrijke kwesties dan komen de politieke beslissingen meer overeen met de wens van de bevolking/de volkswil. De representativiteit van de politieke besluitvorming wordt groter doordat de besluiten niet worden genomen door vertegenwoordigers	<u>1</u>
Maximumscore 2	
14 ☐ • Voorbeeld van een goede toelichting bij een 'ja'-antwoord: want door het instellen van referenda hebben de burgers direct invloed op beleidsbeslissingen. Het is democratischer als niet alleen de vertegenwoordigers, maar ook de burgers kunnen beslissen over beleidskeuzen/burgers beslissen rechtstreeks	<u>1</u>
• Voorbeeld van een goede toelichting bij een 'nee'-antwoord: want Nederland is een parlementaire democratie dat wil zeggen dat de burgers worden vertegenwoordigd door afgevaardigden in het parlement. Deze afgevaardigden worden democratisch gekozen/rechtstreeks gekozen door de burgers in vrije en geheime verkiezingen. De burgers hebben in Nederland voldoende mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming	<u>1</u>
Maximumscore 2	
15 ☐ drie van de volgende: D66, PvdA, GroenLinks, Socialistische Partij (SP), Leefbaar Nederland	
Indien twee antwoorden juist	<u>1</u>
Indien minder dan twee antwoorden juist	<u>0</u>
Maximumscore 2	
16 ☐ twee van de volgende:	
• verkokering van beleid tussen departementen/van beleidsgebieden: Elk departement voert zijn eigen beleid. / Er is een tekort aan samenhang, coördinatie en eenheid van beleid (regels 81–87/93–94 in tekst 3).	
• onvoldoende besluitvaardigheid van de betrokken ministeries (regels 87–92 in tekst 3)	
• te veel invloed van specialisten uit maatschappelijke organisaties/pressiegroepen, die onderling verschillen in aanpak (regels 93–99 in tekst 3)	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 2	
17 ☐ twee van de volgende:	
• ontwikkeling van de informatietechnologie om referenda mogelijk te maken (regels 21–26 in tekst 3)	
• de toename van het kennisniveau van de bevolking/de burgers (regels 26–31 in tekst 3)	
• invloed van de EU op de besluitvorming waardoor volgens Rutten er minder ministeries nodig zijn (regels 113–119 in tekst 3)	
per juist antwoord	<u>1</u>
Maximumscore 2	
18 ☐ Het Nederlands kiesstelsel is een stelsel van evenredige vertegenwoordiging zonder kiesdrempel. Dit betekent dat het aantal parlementsleden evenredig is aan de op een partij uitgebrachte stemmen. / Elke politieke stroming of partij kan vertegenwoordigd zijn in het parlement (mits voldoende stemmen om de kiesdeler te halen).	

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
19 ☐ • invoering van een meerderheidsstelsel/districtenstelsel	<u>1</u>
• Parlementsleden worden dan per district gekozen, waarin zij een meerderheid van de stemmen achter zich moeten hebben. Alleen de kandidaat met de meeste stemmen in een district krijgt een zetel in het parlement. Partijen met een gespreide aanhang over het land krijgen weinig zetels. Zodoende komen slechts enkele partijen in het parlement	<u>1</u>
Maximumscore 3	
20 ☐ Voorbeeld van een goed antwoord is:	
• de VVD	<u>1</u>
• De VVD streeft naar een beperkte/terughoudende rol van de overheid. Als taken van de overheid worden afgestoten en er minder regels nodig worden geacht, dan zijn er minder ambtenaren nodig	<u>2</u>
Ook goed: CDA, want deze partij kan zich op grond van het subsidiariteitsbeginsel vinden in het afslanken van de overheid of het CDA vindt dat een aantal maatschappelijke taken door maatschappelijke organisaties kan worden geregeld.	
Opgave 3 Ontwikkelingssamenwerking	
Maximumscore 2	
21 ☐ Politieke reden	
Voorbeelden van goede antwoorden zijn (één van de volgende):	<u>1</u>
• Als (klein) land heeft Nederland daarmee invloed op de internationale politiek.	
• Ontwikkelingssamenwerking kan een bijdrage leveren aan het bevorderen van ontspanning in de wereld of aan het bevorderen van democratische ontwikkelingen in veel landen.	
• Mondiale (milieu) problemen kunnen worden aangepakt.	
Economische reden	
Voorbeelden van goede antwoorden zijn (één van de volgende):	<u>1</u>
• Via ontwikkelingssamenwerking is het voor Nederland makkelijker om economische relaties aan te gaan met ontwikkelingslanden. / Het bevorderen van de export door het Nederlandse bedrijfsleven naar landen waarmee Nederland een ontwikkelingsrelatie heeft.	
• (Bilaterale) ontwikkelingshulp kwam vaak direct ten goede aan het Nederlandse bedrijfsleven, namelijk in de vorm van gebonden hulp / gebonden hulp levert ook werkgelegenheid op voor Nederland.	
Maximumscore 4	
22 ☐ A	
Voorbeelden van goede antwoorden zijn:	
• goed sociaal-economisch beleid	<u>1</u>
• goed (democratisch) bestuur/naleving van de mensenrechten	<u>1</u>
B	
Voorbeelden van goede antwoorden zijn (één van de volgende):	<u>2</u>
• Zonder een goed sociaal-economisch beleid is er een grote kans dat de hulp niet terecht komt bij de allerarmsten of dat er geen geld wordt besteed aan goed en toegankelijk onderwijs of dat er onvoldoende gezorgd wordt voor werkgelegenheid voor alle lagen van de bevolking of dat er te weinig aandacht geschonken wordt aan de positie van vrouwen.	
• Zonder een goed (democratisch) bestuur of zonder naleving van de mensenrechten is er onvoldoende zicht en controle op de overheidsuitgaven / is er kans op corruptie / zijn er geen of onvoldoende mogelijkheden van de bevolking om zich te organiseren.	
Maximumscore 1	
23 ☐ Elk van de organisaties was/is verbonden met een levensbeschouwelijke of politieke stroming. / Ze vertegenwoordigen verschillende levensbeschouwelijke stromingen. (Novib: algemeen/niet religieus, Icco: protestants-christelijk, Cordaid: rooms-katholiek en Hivos: humanistisch)	

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Maximumscore 2

- 24 Voorbeelden van goede antwoorden zijn (twee van de volgende):
- Medefinancieringsorganisaties (MFO's) / Particuliere ontwikkelingsorganisaties kunnen direct hulp verlenen aan groepen in bepaalde landen, ook als de overheid daar niet adequaat functioneert of als de Nederlandse overheid geen banden onderhoudt met de overheid van dat land.
 - MFO's staan dicht bij de doelgroepen in ontwikkelingslanden en richten zich daar ook op.
 - Zij dragen bij aan de opbouw van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden (wordt gezien als een belangrijke voorwaarde van het ontwikkelingsproces).
 - Zij richten zich vaak meer dan de overheid op (duurzame) armoedebestrijding.
 - Zij steunen ook oppositionele groepen en mensenrechtenorganisaties en dragen zo bij aan democratisering.

per goed antwoord

1

Maximumscore 3

- 25 Voorbeeld van een goed antwoord is:
- A* spanningsverhouding:
De MFO's willen financiële steun krijgen van de burgers voor armoedebestrijding zonder in de voorlichtings- en geldinzamelingscampagne een bijdrage te leveren aan negatieve beeldvorming van de Derde Wereld. / Het gevaar bestaat dat men via reclamespotjes en advertenties bijdraagt aan het idee dat er vooral mensen rondlopen in de Derde Wereld die zichzelf niet kunnen redden, terwijl de MFO's juist willen bijdragen aan de onafhankelijkheid/zelfstandigheid van mensen in de Derde Wereld

2

B toelichting advertentie Novib

De Novib roept mensen op om geld te geven voor noden van mensen in andere landen zonder deze mensen als zielig of als onzelfstandig weer te geven. Ze legt juist een relatie tussen de leefwereld van mensen in rijke landen en die van mensen in arme landen/ontwikkelingslanden. De advertentie vermijdt hiermee het gevaar van negatieve beeldvorming over ontwikkelingslanden

1

Maximumscore 2

- 26 De minister voor Ontwikkelingssamenwerking moet bij het maken van beleidskeuzes rekening houden met het beleid
- van internationale organisaties zoals de EU en de WTO
 - van collega-ministers van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Landbouw (Natuurbeheer en Visserij)

1

1

Maximumscore 2

- 27 • 0,7% van het BNP dient een land te besteden aan ontwikkelingssamenwerking
- Binnen de VN is deze afspraak gemaakt (VN-norm)

1

1

Maximumscore 2

- 28 Voorbeelden van goede antwoorden zijn (twee van de volgende):
- het verlichten en kwijtschelden van de schulden van ontwikkelingslanden
 - het voorkomen van dumping van landbouwproducten door EU of rijke landen
 - De rijke landen moeten landbouwsubsidies aan eigen boeren beëindigen en exportsubsidies van eigen producten afschaffen.
 - het inschakelen van deskundigen uit ontwikkelingslanden bij het ontwikkelen en uitvoeren van ontwikkelingssamenwerking
 - het bevorderen van investeringen van particuliere bedrijven in ontwikkelingslanden

per goed antwoord

1

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 29 • streven naar economische groei via vrije markteconomie van industriële productie, vooral op basis van export (kapitalistisch model) 1
- Volgens tekst 6 pleiten de WTO en andere organisaties voor economische groei en globalisering; met andere woorden: voor een vrije handel op wereldschaal 1

Maximumscore 4

- 30 • Het IMF geeft begrotingssteun en verleent kredieten aan landen. Het stelt daarbij strenge voorwaarden aan de begrotingsdiscipline. Dat leidt tot bezuinigingen en deze kunnen ten koste gaan van steun/voorzieningen aan de armen 2
- De Wereldbank financiert/financierde vooral projecten die passen binnen een vrije markteconomie of die gericht zijn op het bevorderen van marktgerichtheid van de derdewereldlanden en niet zozeer op basisbehoeftestrategie. De projecten of activiteiten van de Wereldbank gaan vaak ten koste van de leefomstandigheden van de allerarmsten / bedreigen de natuurlijke leefomgeving (milieuschade) of bevorderen de ongelijkheid in de samenleving (door corruptie is veel geld terecht gekomen bij de machthebbers) 2

Maximumscore 2

- 31 Voorbeelden van goede antwoorden zijn (twee van de volgende):
- Er kunnen waarden en normen veranderen. Bijvoorbeeld individualisering/minder nadruk op familieverbanden.
 - Consumptiepatronen kunnen veranderen. Bijvoorbeeld Coca Cola verspreidt zich overal over de wereld. / Westerse invloed op muziek, televisieprogramma's, films, kleding
 - Man-vrouw verhouding verandert. Bijvoorbeeld emancipatie van vrouwen.
 - Lokale cultuuruitingen kunnen verdrongen worden door westerse.

per goede verandering en voorbeeld

1

Opgave 4 Europese integratie

Maximumscore 1

- 32 Voorbeelden van goede antwoorden zijn (één van de volgende):
- De regeringen van de lidstaten hebben moeite om nationale bevoegdheden uit handen te geven.
 - Er bestaat onder de bevolking van de lidstaten (emotionele) weerstanden tegen de EU.
 - De regeringen van lidstaten laten het nationaal belang op korte termijn prevaleren boven het gemeenschappelijk belang op langere termijn.

Maximumscore 2

- 33 Voorbeelden van goede antwoorden zijn (twee van de volgende):
- het vergroten/garanderen van veiligheid/politieke stabiliteit in Europa
 - het bevorderen van welvaart en welzijn door economische samenwerking
 - het versterken van Europa als economisch en politiek blok in de wereld
 - het oplossen van problemen met een grensoverschrijdend karakter als milieuproblemen/immigratie

per goed belang

1

Eindexamen maatschappijleer vwo 2002-I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
34 □ <i>A</i> Het 'democratisch tekort' of het 'democratisch gat'	<u>1</u>
<i>B</i> Voorbeelden van goede antwoorden zijn (één van de volgende):	<u>1</u>
<ul style="list-style-type: none">• Het Europees Parlement keurt de hele EU-begroting goed. (Het EP heeft nu het recht zich uit te spreken over slechts een deel van de EU-begroting. Over de omvangrijke landbouwuitgaven heeft de Raad van Ministers het laatste woord.)• Het Europees Parlement kan individuele commissarissen ter verantwoording roepen/naar huis sturen. (Nu kan het alleen de hele Europese Commissie tot aftreden dwingen.)• Het Europees Parlement heeft op alle beleidsterreinen wetgevende bevoegdheden (nu niet op bijvoorbeeld het terrein van landbouw).• Het EP mag wetten indienen. (Het EP heeft het recht van amendement, niet van initiatief.)	